

ผลงานลำดับที่ 1

แนวทางการพัฒนางานด้านการคุ้มครองผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์

โดย

นางสุรวิทย์ ใจหาญ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์

ตำแหน่งเลขที่ 9

สำนักผู้เชี่ยวชาญ

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

แนวทางการพัฒนางานด้านการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

โดย นางสาววิทย์ ใจหาญ

รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานด้านการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด เครื่องมือ กลไกการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. แนวความคิดเรื่องการค้ามนุษย์ ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน ได้ปรากฏชัดเจนในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (TIP Protocol) โดยพิธีสารดังกล่าวให้นิยาม “การค้ามนุษย์” ว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การเคลื่อนย้าย การข่มขู่ บังคับ หลอกลวงเพื่อการแสวงประโยชน์โดยมิชอบ นอกจากนี้ พิธีสารกำหนดให้รัฐทำหน้าที่ช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายตามที่เหมาะสม ในการเยียวยาทางร่างกาย จิตใจ และทางสังคม โดยคำนึงถึงอายุ เพศ และความต้องการเฉพาะของผู้เสียหายโดยเฉพาะเด็ก โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

2. การดำเนินงานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ หลายประการ ได้แก่

2.1 ปัญหาในขั้นตอนการคัดแยกผู้เสียหาย พบว่า ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกยังไม่มี ความชำนาญเพียงพอ ประกอบกับไม่ตระหนักในภาวะจิตสังคมของผู้เสียหาย นอกจากนี้ การพิจารณาว่า ผู้ใดเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พนักงานสอบสวนและนักสังคมสงเคราะห์ยังมีความเห็นแย้งกัน และพนักงานสอบสวนมีได้นำมาตรา 29 มาใช้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2.2 นักค้ามนุษย์ได้คุกคามพยานในคดีการค้ามนุษย์ที่อยู่ในความดูแลของสถาน คุ้มครองหลายรูปแบบ ทำให้พยานไม่ร่วมมือให้ข้อเท็จจริง และต่อต้านการปฏิบัติงานของสถาน คุ้มครอง

2.3 มีปัญหาขาดแคลนล่ามที่มีความรู้ ความเข้าใจปัญหาการค้ามนุษย์และ มีจิตวิทยาในการทำงานผู้เสียหาย

2.4 ผู้เสียหายที่เป็นคนต่างด้าว ยังไม่ได้รับสิทธิทำงานชั่วคราวในระหว่างการบำบัด พิ้นฟู และการเรียกร้องสิทธิ เนื่องจากขั้นตอนการจัดทำทะเบียนประวัติและออกบัตรอนุญาตจาก นายทะเบียนท้องที่ใช้เวลานาน 3 - 4 เดือน ประกอบกับการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย ในขั้นตอนการบังคับคดีใช้เวลานาน และไม่แน่นอนว่าผู้เสียหายจะได้รับเงินค่าชดเชยหรือไม่ ผู้เสียหายจึงเลือกเดินทางกลับภูมิลำเนาก่อนได้งานทำเพราะมีความจำเป็นต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงดู ครอบครัว

2.5 การส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา พบว่า กระบวนการส่งกลับในบางกรณีมิได้ใช้ประโยชน์จากกลไกประสานงานหลักตามแนวทางปฏิบัติในบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้เสียหายจึงถูกคุกคามจากนักค้ามนุษย์ระหว่างเดินทางกลับภูมิลำเนา

2.6 ผู้เสียหายที่กลับภูมิลำเนายังเข้าไม่ถึงบริการช่วยเหลือ เนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคล และระบบการช่วยเหลือที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีทางเลือกที่หลากหลาย และการติดตามผลการคืนสู่สังคม ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต้นทางเท่าที่ควร

3. ผู้ศึกษาพบว่า มีความเป็นไปได้ที่จะปรับปรุงการดำเนินงานคุ้มครองผู้เสียหายของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

3.1 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเฉพาะเรื่องการคัดแยกผู้เสียหาย ควรทบทวนนโยบาย ข้อสั่งการ แนวทางปฏิบัติร่วมกันและกำหนดวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน ให้มีการเชื่อมต่อข้อมูลอย่างเป็นระบบ จัดอบรมเพิ่มทักษะ ในการคัดแยกผู้เสียหายให้ผู้ปฏิบัติงาน และมีเวทีให้ผู้ปฏิบัติงานได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และถอดบทเรียนในการคัดแยกผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง

3.2 ควรปรับปรุงมาตรฐานด้านความปลอดภัยของสถานคุ้มครอง และจัดหาสถานที่รองรับที่ปลอดภัย (Safe House) เพิ่มเติม รวมทั้งจัดระบบการบริหารจัดการล่ามเพื่อช่วยในการคุ้มครองผู้เสียหายร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์กรเอกชน หรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

3.3 ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เสียหายเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ตามหลักการและแนวทางของสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้เสียหายร่วมมือในคดี โดยเฉพาะการช่วยเหลือให้ผู้เสียหาย ได้รับสิทธิพำนักอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราว และทำงานชั่วคราวได้ตามกฎหมาย ควรพิจารณาลดขั้นตอนและระยะเวลาร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และพิจารณาให้มีการจัดสรรนำเงินและทรัพย์สินยึดมาจากผู้กระทำผิดมาเป็นกองทุนช่วยเหลือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย

3.4 ควรมีคู่มือแนวทางปฏิบัติงานในการส่งกลับและคืนสู่สังคมตามพันธกรณี และให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกการส่งต่อเพื่อช่วยเหลือคืนสู่สังคม แผนการคืนสู่สังคมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เสียหาย ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบการให้บริการช่วยเหลือคืนสู่สังคมที่หลากหลาย

3.5 ควรมีการศึกษาประเด็นข้อจำกัดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายต่อไป